

PRO EUROPA

Gazeta Ligii PRO EUROPA Liga hírlapja – 2 / 1999

ADUNAREA GENERALĂ A LIGII PRO EUROPA

Octavian BURACU — membru de onoare al LPE - post mortem -

„Pentru noi, cetățenii României, și mai ales pentru cei care conviețuim în Transilvania, se pune azi, mai mult decât oricând, întrebarea: ce este de făcut împotriva extremismului care pentru unii se confundă cu noțiunea de patriotism? [...] Acum, la sfârșit de secol și mileniu, un asemenea fals patriotism de tip naționalist poate fi comparat cu un drog nociv, care pentru o scurtă perioadă și cu urmări nefaste, îți inoculează încet și sigur vagi speranțe de mai bine, clădite pe suferința și durerea altora, cu încălcarea gravă a celor mai elementare drepturi ale omului. Pentru că în România de azi a susține că etnia majoritară română este stăpînă, iar celelalte etnii sînt considerate de rangul doi, mai ales în drepturi, este o atitudine inacceptabilă și în contradicție cu principiile conșințite în tratatele internaționale, parafate inclusiv de România. Iată de ce a pretinde pe de o parte că ești o țară democratică care dorește integrarea cu drepturi depline în sinul Europei, iar pe altă parte a face jocul forțelor extremiste care cultivă spiritul de superioritate etnică a românilor mi se pare o măsliure și o întinare a siritului actual european.”

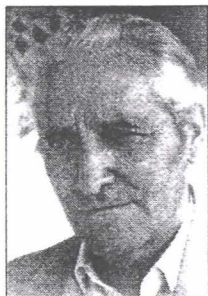
Renate WEBER — membru de onoare al LPE

„Într-o țară în care știm bine că educația se reduce la învățămînt, adică la aruncarea, de fapt, a unor cunoștințe pe niște pupitre, s-a făcut totuși prin organizații neguvernamentale o educație alternativă. [...] Genul acesta de activitate va trebui să fie avut în vedere în viitor, în România este necesar ca organizațiile neguvernamentale să suplinească ceea ce nu pot să facă încă instituțiile publice. [...] Mă gîndesc că acei copiii, care de-a lungul timpului au fost astfel crescuți, vor fi foarte diferiți, dar atunci cînd vor ajunge într-o poziție de decizie, fără doar și poate, educați fiind în spiritul alterității la Bálványos, vor vedea altfel România și altfel felul în care ea trebuie să evolueze, decît cei care nu au avut privilegiul să facă aceste cursuri. La fel și cei din cadrul Colegiului Democrației. Cred sincer în acest tip de educație — prima de acest gen din România —, care este o combinație formidabilă a teoriei și a vizitelor practice. [...] În relația cu Liga PRO EUROPA am avut revelația a ce se cheamă a trăi alteritatea.”

Gabriel ANDREESCU — membru de onoare al LPE

„Cum poate fi creată o graniță-punte între două popoare? Această întrebare este de actualitate astăzi, pentru că da, astăzi, Europa se află în fața unei noi istorice împărțiri. O împărțire ce poate și mai radicală pentru că nu este urmarea unui război — deși a existat unul, rece —, nu există o nouă pace, ci doar manifestarea comuniunii libere, a recunoașterii reciproce, între popoarele de pe continent. Aș îndrăzni să afirm că rămînerea comunității maghiare, într-o proporție atât de însemnată, în cadrul frontierelor românești își atinge maximum de consecințe în aceste condiții, în care Ungaria a ajuns să fie recunoscută ca parte a acelei comunități exigente identificată din ce în ce mai mult cu Europa. [...] În România trăiește importanta minoritate maghiară rămasă aici prin trasarea frontierei așa cum a fost trasată, la Trianon și apoi, la Paris. În mod paradoxal, faptul acesta a ajuns să și lege și să și facă dependenți pe maghiari și pe români pînă acolo unde egoismul unora și lipsa de responsabilitate a altora ar putea fi învinse în ciuda forței impresionante pe care o arată cele două trăsături de natură etnocentrică. Dar, desigur, victoria asupra etnocentrismului nu vine de la sine. Victoria aceasta ar fi utopică dacă nu ar exista, în paralel, generozitatea și responsabilitatea pe care Liga PRO EUROPA le reprezintă așa de bine.”

KÁNYÁDI Sándor — membru de onoare al LPE

„Tamási Áron, marele om al pămîntului nostru natal, ne învață că oamenii de cultură și artă, dar, am putea adăuga, și fiecare om de bună credință trebuie să caute și să îndrepte cărările care duc la apropierea popoarelor, întotdeauna și în toate împrejurările, (chiar și sub oblăduirea politicii). Această idee am încercat să o urmez în toată existența mea de pînă acum și acest lucru încearcă să-l însușez și volumul «Rug în amurg» colecția traducerilor mele de poezii de pînă acum, la finisarea căruia lucrez în prezent. Volum care — de la prima la ultima literă — corespunde pe deplin spiritului Ligii PRO EUROPA. [...] Mulțumesc din suflet pentru acest gest nobil, de înaltă considerație arătat, poate nemeritat, față de mine de către conducerea și adunarea Ligii. Sper că nici pe parcursul anilor de viață care mi-au rămas, să nu trebuiască să se rușineze de acest lucru.”

Pe 27 februarie 1998 s-a întrunit Adunarea Generală a Ligii PRO EUROPA la Sala Mică a Palatului Culturii. După cuvîntul de deschidere rostit de co-președintele Ligii, domnul CSÍKY Boldizsár, au fost expuse **Raportul de activitate pe anul 1998 și Raportul asociativ** al organizației de către directorul executiv al LPE, domnul SZOKOLY Elek, respectiv de către secretarul LPE, domnul Mircea SUHĂREANU. Coordonațoare a Filialei Satu Mare, doamna Anamaria POP, a trecut în revistă **Activitatea Filialei Satu-Mare**, iar doamna Georgeta BÚZÁS cea a **Clubului Pro Europa** din Odorheiu Secuiesc. Doamna SZABÓ Klára, contabilă LPE, a prezentat **Raportul financiar al asociației pe anul 1998**, urmat de **Raportul Comisiei de cenzori**, prezentat de dl. GÁBOR Márton. **Planul de activitate pentru anul 1999** a fost schițat în linii mari de SZOKOLY Elek, directorul executiv al Ligii. În cele ce urmau, domnul HALLER István a prezentat o **propunere de modificare a statutului LPE**. Au urmat intervențiile cîtorva dintre membrii LPE, intervenții conținînd propuneri privind orientarea activităților spre tineri și dezvoltarea politicii de relații cu mass-media.

În partea a doua a Adunării Generale s-a dat citire **mesajelor adresate Adunării** de către Excelența Sa, d-na Smaranda ENACHE, co-președinta Ligii PRO EUROPA și ambasadoarea României la Helsinki, și de către dl. Gheorghe BRICEAG, membru LPE din Bălți, Republica Moldova.

După un scurt intermezzo muzical, a fost decernat **titlul de Membru de Onoare al Ligii PRO EUROPA** dl-ului Octavian BURACU (post mortem), d-nei Renate WEBER și domnilor KÁNYÁDI Sándor și Gabriel ANDREESCU.

Calendar

- 3 februarie** — *Drepturile omului — istoric, perspective*; dezbateri organizată de Cercul Tinerilor Unitarieni. Din partea LPE a participat HALLER István.
- 3-8 februarie** — *Atelierul Minoritățile și mass media*, organizat de Minority Rights Group la Bratislava. Din partea LPE a participat Marius COSMEANU.
- 5 februarie** — *Politica șanselor egale în România*, masă rotundă a Departamentului de Femei al LPE.
- 6 februarie** — *Curs al Colegiului Democrației, având ca titlu „Statul — evoluție; stat național; stat federal; stat de drept”*. Invitat: politologul Dan PAVEL.
- 16-23 februarie** — A treia sesiune a *Academiei Interculturale Transsylvania* a avut loc la Centrul de Studii Jakob Antal din Șumuleu Ciuc.
- 17-19 februarie** — În cadrul proiectului *Odorheiul Secuiesc pluricultural și reflectarea lui în școală*, cadrele didactice din grupul de lucru au susținut lecții demonstrative de educație interculturală.
- 20 februarie** — *Adunarea anuală a Filialei Satu-Mare a Ligii PRO EUROPA*.
- 27 februarie** — S-a desfășurat la Sala Mică a Palatului Culturii *Adunarea Generală a Ligii PRO EUROPA*.

Naptár

- február 3** — *Emberi jogok — történelem és távlatok*; a marosvásárhelyi Unitárius Ifikör által szervezett vitafórum. A PEL részéről HALLER István vett részt.
- február 3-8** — *A kisebbségek és a sajtó*, a Minority Rights Group által Pozsonyban szervezett műhelygyakorlat. A PEL részéről Marius COSMEANU vett részt.
- február 5** — *Az esélyegyenlőség politikája Romániában*, a PEL Női Részlege által szervezett kerekasztal.
- február 6** — „*Az állam — evolúció; nemzeti állam; szövetségi állam; jogállam*”, előadás a Demokrácia Kollégiuma számára. Meghívott: Dan PAVEL politológus.
- február 16-23** — A *Transsylvania Interkulturális Akadémia* harmadik ülészakára Csíksomlyón került sor, a Jakob Antal Tanulmányi Központban.
- február 17-19** — *A multikulturális Székelyudvarhely és tükröződése az iskolában* c. program keretében a munkacsoport pedagógusai nyílt interkulturális órákat tartottak.
- február 20** — A PRO EUROPA Liga *Szatmárnémeti Fiókszervezetének évi gyűlése*.
- február 27** — A PRO EUROPA Liga évi *Közgyűlése* a Kultúrpalota Kistermében.

Programul Săptămînii Toleranței A Tolerancia Hete programja

Vineri — Péntek, 19. III. 1999

ora 9:00 Masă rotundă — Kerekasztal • Salonul Alb, Hotel „Continental” Szálló, Fehér terem

BILINGVISMUL ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ KÉTNYELVŰSÉG A HELYI ADMINISZTRÁCIÓBAN

Sîmbătă — Szombat, 20. III. 1999

10:00 Piața Teatrului — Színház tér • În colaborare cu OUTWARD BOUND ROMANIA közreműködésével

CONCURS DE ORIENTARE INTERCULTURALĂ INTERKULTURÁLIS TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENY

Duminică — Vasárnap — Sonntag, 21. III. 1999

13:00 Cinema Tineretului — Ifjúsági filmszínház

DIN VREMEA ȚIGANILOR (film iugoslav)

CIGÁNYOK IDEJE (jugoszláv film)

Prezintă/Bemutatja: Haller István

Luni — Hétfő, 22. III. 1999

14:00 Dezbateri — Kerekasztal • SATU MARE, Sala festivă a Liceului Kőlcsey Ferenc Liceum díszterme, SZATMÁRNÉMETI

PERSPECTIVELE COEXISTENȚEI AZ EGYÜTTÉLÉS TÁVLATAI

19:00 Sala Mică a Teatrului Național • a Nemzeti Színház Kisterme • În colaborare cu Fundația Folk Center Alapítvány közreműködésével

SEARĂ INTERCULTURALĂ DE FOLCLOR INTERKULTURÁLIS TÁNC HÁZ

Miercuri — Szerda, 24. III. 1999

15:00 Dezbateri — Kerekasztal • Casa Bernády Ház

ÎNTRE LIBERTATEA DE EXPRESIE ȘI CALOMNIA PRIN PRESĂ A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS SZABADSÁGÁTÓL A SAJTÓRÁGALOMIG

Joi — Csütörtök, 25. III. 1999

17:00 Masă rotundă — Kerekasztal • Sala de Consiliu a Ligii PRO EUROPA Liga tanácsterme

POLITICILE DE IMIGRARE ȘI TRAFICUL DE FEMEI IMMIGRÁCIÓS POLITIKA ÉS A NŐKKEL VALÓ KERESKEDELEM

Vineri — Péntek, 26. III. 1999

16:05 Masă rotundă la ANTENA 1 — Kerekasztal beszélgetés az ANTENA 1-nél

„TOLERANȚA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE” „MINDENNAPI TOLERANCIÁNK”

Participă — Résztvesznek:

Zeno FODOR, Mircea SUHÁREANU, SZOKOLY Elek

Sîmbătă — Szombat, 27. III. 1999

10:30 Terasa Lacului Ursu SOVATA — SZOVÁTA, Medve-tó terasza • În colaborare cu Asociația Alergătorilor Veterani/Veterán Futók Egyesülete közreműködésével

CROSUL PRIMĂVERII, EDIȚIA A VI-A VI. TAVASZI FUTÓVERSENY

Martți — Kedd, 30. III. 1999

18:00 Conferință (în limba maghiară) — Előadás (magyarul) • Sala Mică a Palatului Culturii • Kultúrpalota Kisterme • În colaborare cu Societatea Kemény Zsigmond Társaság közreműködésével

EGY FELVILÁGOSULT KIS ÁLLAM EURÓPA KÖZEPÉN — A VALLÁSI TOLERANCIA KÉRDÉSE ERDÉLYBEN

UN MIC STAT LUMINAT ÎN CENTRUL EUROPEI — PROBLEMA TOLERANȚEI RELIGIOASE ÎN ARDEAL

Conferențiar: Szakály Ferenc előadó (Ungaria / Magyarország)

Miercuri — Szerda — Mittwoch — 31. III. 1999

16:00 Lansare Altera 10 și dezbateri • Altera 10 bemutatása és vitafórum • Sala Uniunii Scriitorilor TIMIȘOARA • TEMESVÁR-i Írószövetség terme

ROMÂNIA ÎNTR-O „EUROPĂ A REGIUNILOR” ROMÂNIA A „RÉGIÓK EURÓPÁJÁBAN”

Marius Cosmeanu

PA! PA!

Din surse nu totdeauna demne de încredere, și mă gândesc la purtătorii de cuvânt ai Bisericii Ortodoxe Române, sau mai exact la cei care îi împu-

ternesc pe aceștia să le „poarte” cuvântul, se confirmă — prin programul stabilit — faptul că în vizita Sa în România, Papa Ioan Paul al II-lea nu va veni și în Ardeal. Chiar dacă cei care au stabilit programul nu au fost făcuți cunoscuți, negocierile purtându-se între reprezentanții BOR și cei ai Vaticanului, nu cred că am avea motive să ne îndoim că obstrucționarea venirii Papei în Ardeal se datorează părții române a acestor negocieri, adică BOR-lui, și în nici un caz Vaticanului sau reprezentanților acestuia în România (dovadă și reacțiile reprezentanților Bisericii Catolice din România).

Programul vizitei confirmă încă odată, dacă mai era nevoie, una din paradigmele societății românești, conform căreia, la „nivel superior”, lucrurile se întâmplă tocmai pe dos de cum ar trebui (n-aș putea spune că și de cum ne-am aștepta). Robi ai mentalității fataliste, acceptăm absurdul în locul firescului — ca și cu această vizită a Papei — primind cu o împăcare „mioritică” ceea ce de fapt ar trebui să ne revolte. Reflectând abia după trecerea celor „cinci minute” acordate deșteptăciunii, ajungem să constatăm, sau să redescoperim, ca personajele din „Twin Peaks”, că ceva „iarăși (ni) se întâmplă”. Antecedentele nu lipsesc: în loc de proces al comunismului (tot mai puțin verosimil), am pus foștii săi reprezentanți să ne conducă timp de șapte ani; în loc să aplicăm punctul 8 al Proclamației de la Timișoara, i-am denigrat pe autorii ei (ca să nu mai vorbesc de calificarea drept inactuală a acestui punct de către însăși... actualul președinte al țării); în loc de restructurare economică, „nu ne-am vîndut țara”; proprietățile de drept ale celor care au fost furați și închiși de statul comunist nu sînt restituite de mila

chiriașilor; dosarele fostei Securități (ca dealtfel și celelalte arhive) nu sînt accesibile pentru că Parlamentul României nu a adunat încă majoritatea relativă de persoane care să nu fi fost legate de fosta poliție politică; în fine, pentru a mă opri cu exemplu legat de tema acestui articol, proprietățile Bisericii Greco-Catolice nu s-au restituit pe pseudo-considerentul că ele au fost cedate benevol Bisericii Ortodoxe.

Știm, sau s-ar cuveni să știm, că lista de mai sus suportă multe adăugiri. Toți sîntem familiarizați cu această aproape regularitate cu care ni se adevăresc temerile, iar cînd se întâmplă ca, prin excepție, un lucru să ne iasă bine, să fim, vorba aia, „europeni”, ne ia valul mîndriei și ne spunem (argumentîndu-ne inconștient slăbiciunea), că „totuși, se poate”.

O soluție inversă celei pe care, dacă nu rațiunea, cel puțin bunul-simț și considerația față de Celălalt ar fi impus-o în mod normal, a fost aleasă și în cazul acestei preconizate vizite a Papei în România, între 7 și 9 mai. Ambiția de a-l „sechestra” pe Sanctitatea Sa doar la Centru, împiedicîndu-l prin aceasta să facă o vizită și în Ardeal — cel puțin la Alba Iulia, Blaj și Șumuleu-Ciuc, așa cum era (cu ce intensitate!) așteptat —, îți lasă din nou sentimentul că trăim într-o țară obsedată statistic, în care voința majorității este ne-negociabilă și, prin urmare, devenită regulă.

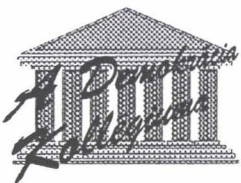
În 1992, tot într-o primăvară, regele Mihai vizitase România pentru prima oară de la plecarea sa forțată. Felul în care a fost primit de către bucureșteni, i-a determinat pe othelienii noștri conducători de atunci, să nu-i mai permită Majestății Sale o nouă venire în țară (cu argumentul cantitativ printre altele, că susținerea sa este doar una simbolică, de parcă doar „cei mulți” ar alcătui această societate...). Această teamă de un eventual „succes” al Papei în Ardeal (ca și cum Sanctitatea Sa ar fi privit de credincioșii catolici ca o stea de cinema sau a muzicii pop), a stat și în spatele tacticii BOR de a evita o venire a Papei pe pămînt transilvan.

Logica aceasta tipic majoritară, imaginea de condiție *sine qua non* pe care o au actualii capi ai Bisericii Ortodoxe despre rolul *instituției* pe care o reprezintă, în raport cu celelalte biserici din România, este una cu tendință globalizatoare și exclusivistă (completată cu elemente de genul Catedrala (ortodoxă) a Neamului sau Biserica (ortodoxă) a Studenților, adică cine nu-i *ca noi*, e împotriva noastră).

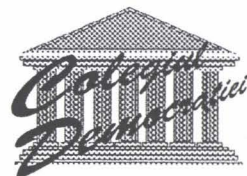
Desigur, pe CNN, Euronews sau alt post mondial ori continental, vizita Papei, fie și numai în București, va mai rețușa puțin imaginea post-minerească atît de șifonată a României. Capul Bisericii Ortodoxe din România va fi, din nou, nemeritat de fericit... Pentru că o vizită a Papei în România care nu trece prin Ardeal, e tot ce poate fi mai stupid. Din interior privite însă lucrurile, ele ne arată un Occident care va face din nou greșea de a legitima, în același fel cum a făcut-o cu Ceaușescu, pe cei care terfelesc drepturile omului, și mă refer îndeosebi la cele ale românilor greco-catolici.

În trecutul comunist, în presa străină, o realitate asemănătoare era reprezentată simbolic printr-o caricatură în care Ceaușescu — îmbrăcat, de la brîu în sus, în vestimentația de ultimă modă a epocii, iar de la brîu în jos, în haine cîrpite, murdare și rupte — avea lipit pe el două etichete: pe cea superioară scria „politică externă”, pe cea inferioară, „politică internă”. Atunci, înafară erau vizite cu caleașca regală, primiri în America, acordarea de titluri mai mult *honoris decît honoris causa*, iar în interior, vorba poetului, „jale-n casă”. Acum, în exterior vom avea un BOR cu imagine, chipurile, ecumenică, tolerantă, *cool* cum ar spune americanii, pe cînd în interior, vom continua să avem ortodocși ținîndu-și slujbele în biserici unite, greco-catolici obligați să-și țină întru-nirile, ca în zorii creștinismului, în aer liber, vom avea și pe mai departe proprietăți luate, dar neretrocedate, ș.a.m.d. Toate acestea pentru că cel puternic și numeros, așa vrea și așa crede.

Mă întreb ce apropiere o să mai fie între Biserica Ortodoxă și cea Greco-Catolică de la noi, după vizita Papei? Pentru că, paradoxal, în loc să le apropie, ea pare să adîncească raportul conflictual dintre cele două instituții. Și cred că nimeni nu poate aștepta de la greco-catolici, după toate acestea și cîte au mai fost, să fie mai ortodocși decît Teoctist...

Colegiul Democrației față în față cu statul de drept

Prezent la Tîrgu-Mureș cu ocazia lansării ultimei sale cărți „Leviathanul bizantin”, lansare ce a avut loc vineri, 5 februarie a.c. la Librăria Mihai Eminescu, domnul Dan PAVEL a susținut în ziua următoare pentru studenții Colegiului Democrației un curs pe tema „Statul — evoluție; stat național; stat federal; stat de drept”.

Domnul Dan PAVEL a pornit de la distincția dintre statul legal și cel legitim, ajungînd la concluzia că statul de drept este cel în care legea este mai presus de toate și în care toți cetățenii sînt egali în fața legii.

Făcînd o scurtă istorie a democrației, pornind de la democrația antică ateniană și ajungînd la statele democratice moderne, domnul Dan PAVEL a subliniat momentele cele mai importante ale acestui proces, cum ar fi: Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii, documentele Revoluției Franceze etc. Aceste documente garantează drepturi inalienabile cum ar fi dreptul la viață și la urmărirea fericirii.

Din aceste prevederi decurge una dintre principalele trăsături ale democrației liberale și anume libertatea individuală (care însă trebuie delimitată de anarhie). Democrația liberală este cea mai înaintată formă a democrației pentru că ea presupune egalitate politică și juridică colective și libertate (individuală).

În discuția liberă ce a urmat cursului propriu-zis, colegiștii au pus întrebări dintre cele mai diverse.

S-a vorbit despre revoluția din decembrie 1989 și despre procesul lui Ceaușescu, care a fost calificat de domnul Dan PAVEL drept un proces de tip stalinist, despre implicarea serviciilor secrete sovietice și americane în prăbușirea regimurilor comuniste din Europa de Est.

O altă chestiune deosebit de interesantă a fost cea a posibilității reinstaurării comunismului. Domnul Dan PAVEL face parte dintre cei care cred că reversibilitatea în istorie este posibilă și aduce în sprijinul afirmației sale cartea lui Alvin Töffler „Al treilea val”, carte în care se face o analiză asupra ultimilor 200 de ani ai istoriei politice a lumii. Autorul a scos în evidență faptul că există un „flux” și un „reflux” al democratizării și că forța

democrației constă în tradiția democratică a statului respectiv.

O altă referire interesantă care a reieșit din întrebarea colegiștilor a fost cea despre lucrarea lui Alexis de Tocqueville „Despre democrația din America”. În această carte — printre multe altele — s-a pus în discuție și importanța religiei în democrație, autorul afirmă că cea mai importantă instituție în America este biserica.

În legătură cu impactul politicii externe americane în prăbușirea comunismului în Europa de Est, domnul Dan PAVEL a subliniat importanța președintelui american Ronald Reagan care și-a propus, după ce a ajuns la putere, să dărîme sistemul comunist pe care îl vedea ca pe un „imperiu al răului”. Sovieticii nefiind în stare să țină pasul cu americanii în cursa înarmării, au încercat să acorde anumite libertăți statelor satelit, proces îndeobște cunoscut sub numele de *perestroika*, însă în virtutea principiului dominoului slăbirea sistemului comunist din interior a dus la prăbușirea lui.

Cursul a fost foarte folositor pentru consolidarea și aprofundarea cunoștințelor noastre despre mecanismele și importanța statului de drept, mai ales dacă avem în vedere și cursurile ținute anterior de doamna Monica MACOVEI și domnul Cristian PÂRVULESCU.

George LUPEA
student al Colegiului Democrației

Modificarea Statutului Ligii PRO EUROPA

Adunarea Generală a Ligii PRO EUROPA, prin unanimitate de voturi, a adoptat modificarea Statutului. Prin urmare, articolul 55 va avea următorul conținut (textul subliniat fiind cel care s-a adăugat la formularea anterioară):

Modificările de statut sau dizolvarea asociației se pot efectua numai prin hotărîrea Adunării Generale cu o majoritate de două treimi din voturile exprimate. În caz de dizolvare a filialelor, bunurile aflate în patrimoniul lor trece în cel al Ligii PRO EUROPA, persoană juridică, iar în cazul dizolvării Ligii PRO EUROPA, patrimoniul va primi destinația prevăzută în hotărîrea de dizolvare a Adunării Generale. Bunurile asociației nu pot fi transmise către persoane fizice sau juridice de drept public, numai unei alte persoane juridice de drept privat din țară cu scop identic sau similar.

„Nu e adevărat, că puterea poate fi schimbată fără putere”

Fragment din mesajul trimis Adunării Generale de copreședinta Ligii PRO EUROPA, Smaranda ENACHE de la Helsinki

1998, chiar dacă a fost un an al speranței înșelate, în care România a făcut un pas înapoi pe drumul apropierii de Europa, integrarea în structurile euro-atlantice a continuat să fie un țel al societății civile românești, coincidând cu înseși ideile pe care s-a fundamentat întemeierea Ligii PRO EUROPA.

Este oare totuși realist să apreciem că aceste evoluții sînt predominante în societatea noastră? Și da, și nu. Da, pentru că majoritatea (informată) a societății a optat prin vot democratic pentru această orientare. Nu, pentru că evoluțiile și împlinirile concrete de fiecare zi, recentele mineriade, dezvăluie cît de fragil este acest curent, cît de profund înrădăcinate în noi sînt complexele și sechelele mentalității colectiviste, ale spiritului de turmă, ale exclusivismelor și suspiciunilor de tot felul cu care ne-a otrăvit național-comunismul, dar și alte tentații totalitare anterioare lui, legionarismul, pe care, cu o inadmisibilă amnezie, unii încep să le idilizeze.

Este evident pentru fiecare din noi că balanța este încă în dezechilibru, soarta acestei regiuni în care trăim nu este definitiv decisă. Nu numai de alții, ci chiar de noi înșine. Cei pesimiști sau cinici se grăbesc să proclame că jocurile sînt făcute, în sensul conspirațiilor și sindroamelor de tipul Yalta-Malta, și că nu ne rămîne decît să comentăm, cu satisfacția împlinirii dezastrului prezis, totala noastră inocență în fața istoriei nemiloase.

Liga Pro Europa a crezut mereu altfel și și-a afirmat cu toată forța și franchețea acest crez: viitorul depinde de noi, integrarea noastră în sistemul de valori politice, de securitate și prosperitate euroatlantică este condiționată exclusiv de opțiunea noastră neechivocă pentru acest sistem de valori. Este clar care sînt condițiile pe care le avem de îndeplinit. Unii insinuează că aceste condiții sînt străine sau dăunătoare spiritului nostru, prevestind că Europa ne va înghiți, și trec intenționat sub tăcere că spiritul european este și unul național, trăgîndu-și substanța tocmai din valorile naționale.

Este tot atît de adevărat că Europa respinge, după experiența teribilă a fascismului și comunismului, nonvalorile naționale, iraționalismul pătimaș, naționalismul agresiv, antisemitismul sau xenofobia.

Am aniversat în 1998 împlinirea a 150 de ani de la revoluțiile din 1848, „primăvara națiunilor”, care i-au deșteptat individului răspunderea pentru comunitatea culturală și lingvistică de care aparține. Dar și 50 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, care pentru prima dată în istorie scoate individul de sub tutela strivitoare a statului, punînd chestiunea drepturilor și libertăților fundamentale deasupra suveranității și neamestecului în treburile interne. Anul acesta Consiliul European va aniversa 50 de ani de existență, ca și NATO care a devenit simbolul unor valori comune. [...]

În anul 1998 Liga Pro Europa a evoluat instituțional, am primit excelente aprecieri de la parteneri, evaluatori, finanțatori, mai multă atenție din partea presei și a factorilor de decizie, a căror deschidere pentru societatea civilă a sporit. Am traversat și tensiuni în relațiile dintre noi, nu am găsit întotdeauna calea cea mai directă spre dialogul lipsit de suspiciuni, tocmai noi, avocații toleranței. Ni s-au adăugat noi membri, e adevărat puțini la număr, și ne-au părăsit, poate în mod justificat, alții. Din cauza imenselor obligații pe care le avem

în plan instituțional, viața asociativă este în hibernare și pînă în prezent nu s-a putut găsi o formă coerentă de armonizare a celor două dimensiuni.

Noi am dezvoltat aici un model de conviețuire, de dialog, de prevenire și rezolvare a conflictelor, care nu este cu nimic mai prejos decît altele. Sîntem contemporani cu lumea. Experiența acumulată de Centrul Intercultural, Colegiul Democrației, Biroul pentru Drepturile Omului, Centrul de Informare și Oglindizele Democrației de la Satu Mare, Editura Pro Europa, Centrul de documentare și Bibliotecă, Departamentul Femei și Departamentul Ecologie, nu trebuie să înmărmurească în acest stadiu. O democrație nu este stabilă dacă este construită pe persoane, pentru că ele sînt și vulnerabile și efemere. Soliditatea democrației stă în instituții. De aceea este timpul să ne întrebăm dacă este bine să lăsăm instituțiile la voia întâmplării și să-i învățăm pe cei mai tineri să admire pasivitatea socială și elitismul ideilor.

Ar fi poate momentul să reflectăm împreună, membrii Ligii, colegii noștri din societatea civilă, dacă și în ce măsura a fost benefic ca forțele cele mai reformatoare ale societății să se lase de bunăvoie excluse din mecanismele deciziei, în speranța ca societatea civilă va putea exercita o presiune suficient de mare asupra societății politice. Deocamdată, este clar că am ales o strategie de prea lungă durată. Poate ar fi timpul să reflectăm la posibilitatea de a nuanța această strategie și de a o dubla cu acțiunea politică. Nu e adevărat că puterea poate fi schimbată fără putere.

Smaranda ENACHE, copreședinta LPE

Către Adunarea Generală a LPE

Bună ziua, scumpii și dragii noștri!

Mulțumim din suflet pentru atenția ce ne-o purtați. Iată că am primit nr. 12/1998 a Gazetei LPE — încă o dată. Mulțumim. Pentru noi, românii basarabeni, această gazetă, de asemenea și revista *Alteră* prezintă unul din argumentele incontestabile pentru faptul că ne ajută să ținem trează în noi o lumină a adevărului, a dreptății, a omeniei și demnității (...).

Dragii noștri, necătînd la faptul ca ne întîlnim foarte rar, totuși, mulțumită susținerii voastre nouă ni-e mai ușor. Barem în gînd, pentru noi nici nu există granița pe Prut.

Mie personal îmi este greu pe suflet că nu pot participa activ la lucrările Ligii, dar fiind cu trup și suflet membru al Ligii, vă doresc succese la dezbaterile pe care le veți petrece la 27 a lui Faur.

Din tot sufletul vă îmbrățișăm pe toți începînd cu Smaranda (necătînd că e departe), Elek, Mircea, Marius și toți ceilalți, avîndu-vă ca adevărați frați și țînînd minte istoria descălecării a Mușatinilor în biata Moldovă, acum ciopîrîtită.

Cu drag și dor în așteptarea răvașelor voastre, care pentru noi sînt balsam spiritual,

Al vostru moșneag, Gheorghe BRICEAG

Bălți, 25.02.99

Octavian BURACU

Geolog, activist în domeniul drepturilor omului, ales președinte al Consiliului de Uniune Națională al județului Cluj la 26 decembrie 1989, membru fondator al Alianței Civice, al Fundației Culturale Tribuna Ardealului din Cluj, al Fundației Memoria, al Organizației Româno-Britanice pentru Educație în Domeniul Drepturilor Omului. Fondator și președinte al Asociației Dialog Interetnic, membru de onoare al Asociației de Prietenie Maghiaro-Române din Pecs. I s-a decernat medalia Comitetului Maghiar pentru Pace. A avut strânse legături de colaborare cu Ambasadele Germaniei, Statelor Unite, Canadei și ale altor țări la București. Este realizatorul primei hărți geochimice a României, iar în 1980 a fost distins cu premiul „Gh. Murgaci” al Academiei Române. A publicat articole în revista *Dialog Interetnic*. S-a stins din viață la 1 septembrie 1995.

Îi conferim celui care a fost Octavian BURACU titlul de membru de onoare al LPE pentru promovarea ideilor și valorilor europene, a dialogului inter-etnic și a importanței și nobleții pe care o prezintă cunoașterea alterității.

Laudatio pentru Octavian Buracu

„Budapesta. Gara Nyugati.

La patru fără un sfert, trenul special se urnește încet spre România, spre Cluj. Cîteva mîini întinse prin geamuri, strînse în grabă, cîte o fugară îmbrățișare întîrziată, obișnuitele fluturări de mîini... Și deodată, în mod spontan, izbucnesc aplauzele. Pe peron și în tren deopotrivă. Oaspeții își aplaudă gazdele, gazdele îi aplaudă pe cei ce pleacă. În mîinile oaspeților pîine ungureasă și biblii românești. Cadoul gazdelor. Cu ce bogăție sufletească se despart în această clipă și unii și alții? Aplauzele spontane vor să exprime poate tocmai aceasta, poate nici nu sunt adevărate aplauze, doar un pretext pentru a ascunde lacrimile adunate în colțul ochilor, poate nu sunt aplauze propriu-zise, ci mult amîinate și întîrziate îmbrățișări, poate doar gesturi eliberatoare de sub povara reținerilor... Poate chiar dacă reușiseră să-și învingă prejudecățile, sufletele lor nu fuseseră în stare să se elibereze în așa măsură, încît cu cea mai firească simplitate să-și îmbrățișeze semenii și să-și verse lacrimile amare ale istoriei care li s-a pietrificat în suflet...”

Am ținut să reproduc acest pasaj dintr-un reportaj sentimental scris în vara lui 1990, mărturie a naivității noastre de atunci, pentru că amintea de atmosfera primei mele întîlniri cu Tavi BURACU.

Octavian BURACU, împreună cu familia sa, era în trenul special din Nyugati care readucea în țară cele 300 de familii de români care fuseseră oaspeții pentru un sfîrșit de săptămîină a tot atîtor familii de maghiari din Ungaria.

Pe vremea aceea emoțiile răscolitoare — și nu numai cele dureroase — ne dominaseră viața și acordaserăm prea puțină importanță realismului cinic al unor brucani, crezînd sau sperînd, că iubirea este suficientă pentru mîntuirea veșnică.

Dacă ar fi să dau un titlu modestei mele intervenții de astăzi, aș intitula-o poate „Singurătatea solidară a alergătorilor de cursă lungă”. Acest titlu cam baroc, puțin prea încărcat pentru a putea fi adevărat, încercă să combine unul deja clasic cu un altul, cu șanse de a deveni. Acesta din urmă, titlul jurnalului tematic al lui Gabriel ANDREESCU, „Solidaritatea alergătorilor de cursă lungă”. Am ținut să revin totuși și la titlul original al celebrului film a lui Tony Richardson, „Singurătatea alergătorului de cursă lungă”, pentru că, în ciuda solidarității, singurătatea (asemenea celei din fața morții) a alergătorilor de cursă lungă este copleșitoare. Nu mi-a fost greu să-mi dau seama de acest cutremurător adevăr recitînd din presa vremii Golgota celui care a fost Octavian BURACU. Și mi-am putut da seama cu atît mai lesne, rememorînd, cu această ocazie, destinele atît de asemănătoare ale altor alergători de cursă lungă, la fel de singuratici, în ciuda solidarității lor, care au străbătut,

cu excepția celei finale, aproape aceleași stații ale Golgotei: Doina CORNEA, Gabriel ANDREESCU, Smaranda ENACHE. Oare ne-am întrebat destul ce au simțit acești oameni în acele momente sfișietoare ale singurătății?

Să fie întîmplătoare comparația acestor autentici aristocrați ai românismului european cu un alt aristocrat al demnității, Mocsáry Lajos, un nume emblematic al luptei pentru drepturile celor mai mici și mai slabi, cu un secol în urmă?

Să fie întîmplător oare că Octavian BURACU se trăgea din același Banat al Severinului în care, pe vremurile altor stăpîniri, Mocsáry fusese ales deputat în Parlamentul de la Peșta tocmai de către strămoșii lui Tavi BURACU?

Să fie întîmplător oare că fiul protopopului ortodox Coriolan BURACU, mai tîrziu deputat și senator PNT, militant pentru drepturile minorităților de atunci, continuînd tradiția părintească, a devenit militant pentru drepturile minorităților de-acum?

Să fie de mirare că în interviul luat de Smaranda ENACHE în 1993 pentru *Gazeta de Mureș*, tocmai după ce Octavian BURACU fusese dat afară din serviciu — cum fusese mai devreme și Smaranda ENACHE —, referindu-se la purificările etnice de la Cluj, spunea că: „eu ca român, sunt mai revoltat ca maghiarii”? Oare nu tocmai această consecvență demnă este caracteristica cea mai firească de pe lume pentru un om de onoare? Ce putea fi mai demn pentru acest autentic patriot român și european decît scuzele pe care le adresase minorităților în numele neamului său pentru ineptiile xenofobe ale primarului clujean? Ce putea fi mai firesc decît înțelepciunea pe care

Doamna Ildikó BURACU, văduva laureatului, primarul FODOR Imre și subprefectul BURKHÁRDY Árpád

o mărturisise cu câteva luni înainte de moartea sa: „nu există în lume popoare bune și rele, există doar oameni buni și răi.”

S-ar cuveni poate să vă vorbesc despre meritele profesionale ale lui Octavian BURACU care au fost de asemenea excepționale. Despre prima hartă geochimică a României, despre lucrarea „*Prospectarea geochimică a zăcămintelor de minereu*”, care în 1980 a fost distinsă cu premiul Academiei Române, despre titlul de doctor în geologie obținut cu „*Magna cum laude*” etc. Aș prefera totuși să evoc mai de grabă dimensiunea sa umană, demnitatea elegantă cu care a suportat toate loviturile pînă în ultima clipă a vieții, discreția și modestia, dar și consecvența cu care-și apăra convingerile, calități care l-au catapultat într-un moment critic al istoriei țării în fruntea capitalei transilvane, iar apoi, în rîndurile acelei elite care reprezintă adevărata conștiință îndurerată a națiunii.

Această luptă surdă cu obtuzitatea afișată ca „interes național”, cu perfidia apostolilor urii deghizați în „patrioți adevărați”, cu rimerizarea tot mai accentuată a unor mase debusolate, nu putea să nu ducă la uzura prematură a unei ființe de asemenea sensibilitate.

Poate că din punct de vedere medical-juridic Octavian BURACU a decedat în urma unei boli incurabile. Din punct de vedere moral și politic însă, Octavian BURACU a fost victima unui asasinat. Asasinii lui, asasinii speranțelor noastre europene, se mișcă liber printre noi, organizează mineriade și visează lagăre de concentrare pentru cei diferiți de dînșii. Cît timp vor persista aceste pericole, rolul și responsabilitățile societății civile democratice sînt imense.

Deși îmi vine greu să apelez la pilde biblice, nu pot să nu mă gîndesc la tragedia aceluia Isus care fusese repudiat tocmai de aceia pentru mîntuirea cărora a fost gata să moară pe cruce. Octavian BURACU a murit pe cruce pentru demnitatea terfelită a neamului său de către fariseii național-comunismului.

În fond, trebuie să fim fericiți că am fost contemporanii, prietenii, colaboratorii sau chiar rudele unui om adevărat care a avut curajul să-și ducă crucea pînă la capăt. În fond, ar trebui să fim fericiți să putem duce pînă la capăt crucea pe care ne-am asumat-o, la fel ca Octavian BURACU.

Dacă ne gîndim bine, Octavian BURACU nu a avut decît soarta obișnuită a tuturor mîntuitorilor. Îți mulțumim Tavi.

ȘZOKOLY Elek

KÁNYÁDI Sándor

Poet, timp de 30 de ani redactor al revistei de copii *Napsugár*, autor al volumelor de poezii *Virágzik a cseresznyeafa*, *Sirálytánc*, *Harminc évillagon*, *Kikapcsolódás*, *Föggöleges lovak* (*Cai verticali*, tradus de Haralambie Grămescu), *Fától fűig*, *Szürküllet*, *A banatos királylány kútja*, *Kenyérmadar*, al pieselor de teatru *Kétszemélyes tragédia*, *Ünnepek háza*. A tradus din limba română volume de Nicolae Labiș, A. E. Bacousky, Ioan Alexandru, Tudor Arghezi, a prezentat în traducere literatura populară a sașilor. Este laureat al premiului Asociației Scriitorilor Români, premiului Déry Tibor, premiului Kossuth și premiului Herder.

Îi conferim domnului Kányádi Sándor titlul de membru de onoare al LPE pentru contribuția sa la cunoașterea inter-culturală din Transilvania și apropierea între etniile și confesiunile acestui spațiu, pentru relevarea, prin traducerile sale, a bogăției culturale caracteristice Transilvaniei.

Laudatio pentru Kányádi Sándor

*Aki megért / s megértet
egy népet / megéltet*

*Cine înțelege / și face înțeles
un popor / îl face să vieze*

KÁNYÁDI Sándor 1929-ben Nagyalambfalván született. Tanulmányait szülőfalujában kezdte, Székelyudvarhelyen és Kolozsváron fejezte be. Járt Református gimnáziumba, Katolikus Főgimnáziumba, Fémipari Középkolába, Színművészeti Főiskolára, végül a Bolyai Tudományegyetem Magyar szakát 1954-ben végezte. 1955-től írásai tiszteletdíjából él. Szerkesztőként sok évet tölt az Utunk, Dolgozó Nő, Napsugár szobáiban. Ezalatt mindmáig folyamatosan jelennek meg verseskötetei. Többször kapott Román Írószövetségi díjat; 1986-ban Déry Tibor, 1993-ban Kossuth, 1995-ben Herder díjjal tüntették ki.

KÁNYÁDI úgy beszél sok kérdésről, hogy közben mosolyog. Mosolya vigasztaló, de figyelmeztető is. Az általa kimondott egyszerű szó szimbólummá válik. Ezért találta meg hangját a cenzúra alatt is, hiszen nála egy fekete-piros szoknya is kitűzött lobogóvá lesz. KÁNYÁDI egy Kiseurópát teremtett magának, népeinek örömét és fájdalmát magáénak érzi. Ahítattal hallgat egy cigány siratót, fájó rezdülések visszhangzanak szavaiban egy elhagyott szász templom láttán, vérdíjnak tartja az eladott zsidók és németek árát, családjába fogadja a román költőt. Tőle tudjuk, hogy minden nép lelke szép, erdélyi Kiseurópánk nyelvei harmóniában is összecsenghetnek. Szülőföldje nyelvi és képvisilágától soha sem vált el, paraszti bölcsessége vidáman csöngedez ereiben. De a mások, a más nyelvűek szépségeit nem csak látja és felmutatja, hanem szereti is. Olyan transzilvanizmus ez, amelytől még Páler sem retteghet. Fáj neki, ha veretlenül marad, miközben másokat ütnek, méltatlannak tartja, mellőzötnék érzi magát, ha ő megússza. Ezért hiteles ha ő fordít román, cigány, szász vagy héber verseket. Tőle ez nem csak gesztus: arra kényszerít minket, hogy önmagunkba nézzünk. KÁNYÁDI úgy magyar, hogy európai. Ezért tisztesség az, hogy örömmel fogadta a marosvásárhelyi Pro Europa Liga felkérését, lenne e szervezet diszpolgára.

KÁNYÁDI Sándor s-a născut în 1929 la Porumbeni. Studiile și le-a început în satul natal, terminîndu-le la Odorheiu Secuiesc și la Cluj. A urmat cursurile Gimnaziului Reformat, ale Liceului Catolic, ale Școlii Medii de Metalurgie și ale Academiei de Teatru, absolvind în 1954 Facultatea de Limbă Maghiară a Universității Bolyai. Din 1955 trăiește din premiile de onoare pe care le-a primit pentru scrierile sale. Și-a petrecut mulți ani ca redactor prin birourile revistelor *Utunk*, *Dolgozó Nő* și *Napsugár*. În tot acest timp, a continuat să publice volume de poezii. A primit în mai multe rînduri premiul Uniunii Scriitorilor din România, iar în anii 1986, 1993 și 1995 i s-au acordat pe rînd premiile Déry Tibor, Kossuth și Herder.

KÁNYÁDI vorbește despre lumea noastră zîmbind. Zîmbetul lui e consolator, dar și cu luare-aminte. Rostită de el, simpla vorbă se transformă în simbol. De aceea a reușit să-și facă auzită vocea și în corsetul cenzurii, căci la el pînă și portul popular devenea un standard fluturînd. KÁNYÁDI și-a creat o Mică Europă, a noastră, bucuriile și durerile popoarelor simțindu-le ale lui. El ascultă cupioșenele bocetului țigănesc, iar durerea răzbate din cuvintele lui la vîzul bisericilor săsești părăsite, consideră bani ai lui Iuda prețul vînzării evreilor și sașilor, iar pe poetul român, vecinul de gînd, îl primește în familia sa ideatică. De la el știm că sufletul fiecărui popor este frumos, că limbile micii noastre Europe ardelene se pot împleți și în armonie. Nu s-a despărțit niciodată de universul lingvistic și imagistic al pămîntului său natal, iar înțelepciunea-i țărănească îi susură vesel prin vine. Nu se mulțumește să constate frumusețea altora, magia limbii altora, ci le și relevă și deopotrivă le iubește. Acesta e un transilvanism de care nici măcar Páler nu se poate însipămînta. Atunci cînd alții sînt bătuți, suferă și se simte ignorat dacă rămîne nelovit. De aceea, o poezie românească, țigănească, săsească sau ebraică, tradusă de el, își păstrează autenticitatea, talmăcirea sa nefiind doar un gest de prietenie: el ne silește să ne uităm în adîncurile noastre. Felul lui KÁNYÁDI de a fi maghiar înseamnă a fi și european. De aceea, e onorant faptul că a primit cu bucurie invitația Ligii Pro Europa de a deveni membru de onoare al ei.

CSIKY Boldizsár

Renate WEBER

Juristă, vicepreședintă APADOR-CH, redactor-șef al Revistei Române de Drepturile Omului, editor al revistei Studii Internaționale, președinta Fundației pentru o Societate Deschisă — România, membră a grupului de reflecție „The Long-term Implications of EU Enlargement: the Nature of the New Border”, înființat de Comisia Europeană împreună cu Centrul Robert Schuman, conferențiar universitar la Școala Națională de Studii Politice și Administrație, autoare a nenumărate studii și articole publicate în revistele Studii Internaționale, Revista Română de Drepturile Omului, Altera cât și în volumele „Law and Practice of Central European Countries in the Field of national Minorities Protection”, „International Human Rights - in a Nutshell”, versiunea în limba română, „Legislația în tranziție”. De asemenea este coautoare a volumelor „Accesul la informație în România”, „Studiul concepției UDMR privind drepturile minorităților naționale” și „Evoluția concepțiilor UDMR privind drepturile minorităților maghiare”.

Îi conferim doamnei Renate WEBER titlul de membră de onoare al LPE pentru activitatea sa de apărare a drepturilor omului și a minorităților, prin studiile și luările sale de poziție în acest sens.

Laudatio pentru Renate WEBER

De-a lungul celor aproape 10 ani de activitate, Liga PRO EUROPA a avut posibilitatea, sau mai bine spus privilegiul de a intra în relații de strînsă colaborare cu o seamă de personalități din viața socială și politică a țării. Cu unele dintre aceste persoane de valoare am păstrat un permanent contact, relațiile de colaborare amalgamînd pe parcursul timpului respectul reciproc cu o caldă amiciție.

Din acest mănunchi de persoane aparte în societatea noastră, care ne-au fost alături și la bine, dar și în momente de impas, se află doamna Renate WEBER, cunoscută în țară și peste hotare ca o neobosită militantă în direcția promovării drepturilor omului în România. Alături de valoroșii săi colegi din cadrul APADOR-CH, dintre care îl putem cita în primul rînd pe domnul Gabriel ANDREESCU, doamna Renate WEBER s-a afirmat încă de la începutul anilor '90 în implementarea conceptului de drepturile omului în viața socială și politică a țării, în propagarea valorilor democratice și abordarea problematicei legate de integrarea europeană a României.

Părăsind avocatura în 1990, deci abandonînd cu bună-știință o carieră cu mari perspective, doamna Renate WEBER și-a asumat cu tot riscul greua sarcină de a lupta, chiar și de una singură dacă ar fi fost cazul, pentru promovarea unor idei și concepte aproape necunoscute într-o țară aflată într-un încet proces de democratizare și de alcătuire a instituțiilor statului de drept.

Competența doamnei Renate WEBER s-a făcut însă curînd remarcată și cuantificată ca atare, nefiind întimplătoare numirea sa, în 1993, ca director

executiv la Centrul pentru Drepturile Omului din București, apoi, în 1994, co-președintă a Comitetului Helsinki din România, iar nu mai departe decît anul trecut, președinta Fundației pentru o Societate Deschisă, toate aceste responsabilități asumîndu-și-leneîntrerupt pînă în momentul defaței. A activat concomitent și peste hotare, între anii 1994-1996 fiind vicepreședinta Federației Internaționale Helsinki pentru Drepturile Omului de la Viena, după ce anterior acestei perioade, între 1992 și 1994, fusese membră în comitetul executiv al Federației. Sub egida aceleiași Federații Internaționale Helsinki, doamna Renate WEBER a participat ca „trainer” în cadrul numeroaselor sesiuni de monitorizare a drepturilor omului, organizate pentru avocați, juriști și judecători, ca, spre o pildă, în 1993 în Albania, sau în 1995-1996 în Slovacia. Paleta aspectelor abordate în cadrul acestor activități a fost variată, ea pomînd de la comportamentul poliției și condițiile de detenție într-un stat de drept, pînă la libertatea de expresie, dreptul minoritar sau sistemul electoral într-un stat de drept. De altfel, monitorizarea abuzurilor poliției și a condițiilor de detenție a făcut și obiectul unui manual-îndreptar, apărut în 1994.

Propriu-zis, activitatea didactică a doamnei Renate WEBER nu s-a mărginit doar la aceste activități, dînsa fiind lector universitar la Școala Națională de Studii Politice și Administrație în București, unde predă disciplinele: Drepturile omului și relațiile internaționale, Drept constituțional, Filosofie dreptului.

Cunoașterea perfectă a limbilor engleză și franceză i-a facilitat activitatea pedagogică și peste hotarele țării; în 1995, în cadrul cursurilor organizate de către Fundația Relațiilor Interetnice și de Consiliul pentru Minoritățile Naționale, doamna Renate WEBER a susținut la Haga prelegerea „Protecția internațională a minorităților naționale”, aceasta după ce cu doar doi ani în urmă susținuse, în același oraș, o serie de cursuri privind protecția drepturilor omului.

Portretul activității doamnei Renate WEBER nu ar fi complet, dacă nu am menționa implicarea sa ca editoare și — respectiv — co-editoare la excelențele reviste „Studii internaționale” și „Revista Română de Drepturile Omului”, două publicații de înaltă ținută, cu merite în informarea specialiștilor, dar și a publicului interesat din țară și de peste hotare. Tematica acestor reviste este constituită din analize și sinteze privind problematica drepturilor omului și a relațiilor internaționale, autorii luînd nu o dată atitudine împotriva unor mentalități sau modalități de gîndire păguboase, remanente ale trecutului mai apropiat sau mai îndepărtat în conștiința social-politică românească. Un deosebit ecou în presă și în rîndul clasei politice românești l-a avut studiul realizat de către doamna Renate WEBER în colaborare cu domniile Gabriel ANDREESCU și Valentin STAN, privitor la „Relațiile României cu Republica Moldova”, dar și cele privind „Pactul de stabilitate în Europa și interesele României”, sau „Naționalism și stabilitatea statului de drept în România”, apărute în revista „Studii internaționale”, cu care ocazie erau demascate ambiguitățile clasei politice aflate la putere în România în perioada 1990-1996, care oscila între manifestarea unui naționalism vetust și asumarea, fără multă convingere, a imperatiivelor integrării europene a țării.

Analiza critică a documentelor UDMR întreprinsă de către doamna Renate WEBER în compania domnilor Gabriel ANDREESCU și Valentin STAN, intitulată „Concepția UDMR privind drepturile minorităților naționale”, apărută în 1994, precum și ampla lucrare la care a colaborat cu domnul Gabriel ANDREESCU, consacrată aceleiași probleme și intitulată „Evoluția conceptelor UDMR privind drepturile minorității maghiare din România”, sînt și la ora actuală studii de referință în privința modului de abordare a drepturilor omului în domeniul minorităților naționale. Pentru doamna Renate WEBER și ceilalți de la APADOR-CH, relațiile româno-maghiare la nivel de țară, dar și la nivel interstatal, au constituit o preocupare de bază, conștienți fiind că asanarea acestora de prejudecăți și mentalități depășite în timp, va constitui un argument serios în acceptarea României în organisme euro-atlantice. Dacă putem spune că la Universitatea de Vară de la Bálványos, organizată de către Liga PRO EUROPA, în perioada 1990-1996, s-au pus temeliiile reconcilierii statelor româno-maghiare, printre edificatorii neobosiți ai acestei reconcilierii o vom găsi și pe doamna Renate WEBER.

Evident, datele expuse pînă în momentul de față cuprind doar o spicuire a amplei activități desfășurate de către doamna Renate WEBER. Ele reflectă însă fără putință de tăgadă că inteligența, competența și erudiția sînt valențele oricărei activități intelectuale de performanță. La acestea am putea adăuga, acum, la sfîrșitul acestei prezentări, dar nu și în ultimul rînd, acele tente de culoare ce conturează în parte portretul distinselor noastre prietene: nonconformismul, franchețea, modestia, simplitatea, dar și dîrzenia cu care-și apără cauza, precum și un farmec personal aparte.

Conferirea titlului de membru de onoare al Ligii PRO EUROPA constituie consfințirea, chiar și oarecum tardivă, a unei vechi și constante legături avînd la bază concepții și idealuri comune.

Fiți bine veniți din nou în mijlocul nostru, mult stimată doamnă WEBER!

Mircea SUHĂREANU

Gabriel ANDREESCU

Fizician, activist în domeniul drepturilor omului, membru fondator al Grupului pentru Dialog Social, al Asociației pentru Apărarea Drepturilor Omului din România - Comitetul Helsinki, al Alianței Civice, al organizației Helsinki Citizens' Assembly, co-președinte APADOR-CH, director executiv al Revistei Române de Drepturile Omului, editor al revistei *Studii Internaționale*, autor a numeroase studii și articole publicate în revistele 22, *Revista Română de Drepturile Omului*, *Altera*, *l'Alternative* și *La Nouvelle Alternative* precum și al volumelor „Sistemele axiomatice ale logicii limbajului natural”, „Funcții și operaționalizare”, „Cel mai iubit dintre ambasadori”, „Despre filosofia dizidenței”, „Patru ani de revoluție”, „România versus România”, „Naționaliști, antinaționaliști... o polemică în publicistica românească” și „Solidaritatea alergătorilor de cursă lungă”. A fost distins cu premiile Pro Amicitia acordat de Asociația Ziariștilor Maghiari din România și Pro Minoritate acordat de Guvernul Ungariei.

Îi conferim domnului Gabriel ANDREESCU titlul de membru de onoare al LPE pentru activitatea sa de apărare a drepturilor omului și ale minorităților, prin studiile și luările sale de poziție în acest sens.

Laudatio pentru Gabriel ANDREESCU

A-i dedica o laudatio lui Gabriel ANDREESCU este de la bun început o întreprindere pe cât de onorantă, pe atât de temerară, deoarece este riscant gestul celui (cele) care cutează a înghesui într-o singură pagină istoria unui întreg deceniu de căutări și frământări ce au răvășit milioane de ființe, laolaltă cu cronica unui singur om care a devenit, sub chiar ochii noștri, o instituție. Căci, la drept vorbind, a-i dedica lui Gabriel ANDREESCU o laudatio înseamnă a trece în revistă istoria ideilor contemporane care au pătruns și și-au câștigat legitimitate în România grație harului și perseverenței lui, dar mai înseamnă și a trece în revistă istoria pur și simplu, de la despotism la libertate, de la disidența autentică la deceniului prea îndelungatei tranziții, în care Gabriel ANDREESCU a fost omniprezent, navetind între agora și turnul de fildeș, pentru a da sens, consistență, dar îndeosebi umanitate, dezbaterilor și polemicilor esențiale.

Despre cei cu adevărat mari sau cei cu adevărat apropiați vorbim simplu, la persoana a doua. De aceea, cerându-mi scuze față de distinsul auditoriu prezent la această ceremonie, mă voi adresa ție, Gabriel ANDREESCU, ca de atâtea ori în acești interminabili zece ani de când ne cunoaștem, la persoana a doua singular, așa cum singular ești tu însuși.

A te omagia pe tine echivalează de fapt cu a omagia luciditatea, adică lumina, adică acel miracol a cărui existență o apreciem abia în imperiul întunericului. Istoria recentă a României a fost o perpetuă și epuizantă alternanță de lumini și umbre, de speranțe și deziluzii, de izbînzi și înfrîngerii, de confuzie și claritate, de curaj și lașitate. Mulți dintre cei care au pornit marea schimbare nu mai

sînt printre cei vii, unii au renegat idealurile în care credeau, alții au emigrat din nou, nu puțini s-au retras scribiți în adăposturi. Tu ești, Gabriel ANDREESCU, din stirpea supraviețuitorilor, a alergătorilor de cursă lungă și iată, sub privirile noastre obosite, a celor ce am devenit din alergători, spectatori stînjiți de propria noastră culpabilitate, tu ești, cum spune Dante, „*mel mezzo del camin*”, adică la mijlocul căii tale.

Mă bucur ca ești acum acolo, adică aici, pentru ca ești și acolo la Tîrgu-Mureș, în mijlocul colegilor și concitadinilor mei care te iubesc, te respectă și te onorează cum și se cuvine, și aici unde scriu aceste rînduri, și unde impresionanta ta prezență publică, ca și opera ta discretă de desțelenire a gîndirii și stereotipiilor noastre, mi se relevă cu o și mai exemplară claritate. Îți datorăm recunoaștere, îmi vine să zic grațitudine,

pentru a ne fi obligat să ne facem ordine în gînduri și priorități, pentru a ne fi încurajat să ne descărcăm de tabuurile și prejudecățile care ne despart de Europa. Într-o lume dedată prea ușor compromisului cu valorile, tu Gabriel, ai exersat cu încăpăținare consecvența, într-o lume a intoleranței, nu obosești să propovăduiești toleranța, într-o lume egoistă, ilustrezi cu aplomb altruismul. Mereu prezent în agora, te-ai bătut pentru marile cauze juste, ai lansat marile teme ale reconcilierii și ai fundamentat o societate cu adevărat civică.

Cînd falsificarea istoriei recente a devenit pentru unii o a doua natură, iar lupta pentru legitimitate o înfruntare irațională, nu pot să nu mă întreb, dragă Gabriel, cum ar fi arătat azi România fără dezbaterile publice despre minorități, despre egalitatea religioasă, despre drepturi și libertăți fundamentale, despre feminism, despre naționalism, despre regionalism, despre cetățean, despre instituții, despre europenism, adică fără tot atîtea subiecte pe care tu, cel dintîi, le-ai abordat? Cum ar arăta România fără instituțiile, mișcărilor, coalițiile, alianțele pe care le-ai proiectat, fără miile de scheme universaliste, a la Leonardo, după care s-a ținut sofisticata canava a trecerii noastre de la totalitarism la libertate. Fără Comitetul Helsinki, fără Alianța Civică, fără Revista 22, fără Grupul pentru Dialog Social, fără mișcărilor ecologiste, fără grupările feministe, fără coaliția forțelor democratice, fără istorica alianță la guvernare a românilor și maghiarilor, fără șira spinării unei, iată, încă vulnerabile democrații?

Dragă Gabriel, te-ai zbatut să scoți dezbaterile publice românească din marginalitate, s-o provoci să răspundă la întrebările cu adevărat esențiale ale lumii noastre contemporane, atît de complicate. Puțini au rezistat încercării de a înțelege sensul profund al gesturilor tale, puțini și-au fost parteneri și multe, iată, și-au mai rămas de făcut, acum la mijlocul vieții tale. Fie ca titlul de membru de onoare al Ligii RO EUROPA, pe care ne onorezi acceptîndu-l, să fie omagiul pe care și-l aducem pentru luciditatea ta care te face simbolul inconfundabil, dar și inconfortabil, al celui ce spală rușinea, al celui care întoarce și celălalt obraz, al celui care nu se dezice la al treilea cîntat.

Există astfel de oameni? Dacă da, tu ești unul din ei. Dacă nu, tu ești totuși unul din ei, din cei care vor fi, căci tu vei binemerita aceasta pentru a fi transformat singurătatea în solidaritate.

Smaranda ENACHE

Helsinki, 27 februarie 1999

Academia Interculturală Transsylvania — un model de dialog intercultural

În perioada 16 - 23 februarie 1999, a avut loc a treia sesiune a Academiei Interculturale Transsylvania, modulul maghiar. Desfășurată la Centrul de Studii Jakab Antal din Șumuleu Ciuc, această sesiune a facilitat studenților cunoașterea și înțelegerea comunității maghiare din Ardeal.

În ultimii ani, unul dintre subiectele analizate cu multă sau mai puțină imparțialitate, rămîne acela al raportului dintre români — ca populație majoritară — și „ceilalți”, reprezentînd în linii mari, comunitățile etnice, confesionale, culturale, etc. În perioada modernă, legislația românească aflată într-o legătură organică cu modelele similare europene s-a lovit de un dezacord perpetuu reprezentat de un cotidian autohton specific, care alimenta la rîndul său un imaginar colectiv, adeseori ostil elementului alogen. Acest imaginar s-a perpetuat într-o serie de clișee rigide care încadrează comunitatea minoritară în imagini neclare, confuze și adeseori false. În consecință, unul dintre eforturile actuale ale societății românești este acela de a apropia deosebirile dintre formă și fond prin cunoașterea celui alt, mai mult sau mai puțin diferit față de comunitatea majoritară. Succesul acestui proces, mai degrabă cultural și mental decît social sau etnic, constă în libera comunicare dintre micul univers cultural al comunităților minoritare și corpul integrator al majorității.

Parte integrantă a acestui proces este și organizarea edițiilor Academiei Interculturale Transsylvania. Sesiunile Academiei au parcurs problematice pe care, în general, societatea civilă le discută prea fragmentar și anume realitățile actuale ale comunităților minoritare din Transilvania. Primele trei sesiuni, care s-au consumat deja (august 1998 la Sovata; noiembrie 1998 la Sibiu și februarie 1999 la Șumuleu Ciuc), au abordat aspecte de istorie ardeleană, care au evidențiat faptul că minoritarii formează un tot organic cu corpul social și cultural majoritar. Întrepătrunderea culturală dintre comunitatea majoritară și comunitățile minoritare se manifestă cu precădere în spațiul transilvănean, dincolo de deosebirile de limbă, confesiune sau tradiții.

De la problematica generală s-a coborît în particularitatea ideilor. Prima comunitate etnică discutată — de la istoric la realitatea actuală — a fost cea germană, pe care cursanții au cunoscut-o în habitatul ei cultural: Sibiu.

Această originală idee de a-l cunoaște pe „celălalt” diferit de tine prin apartenență identitară, culturală și confesională, este un amănunt esențial în conturarea unui model de dialog intercultural.

Ultima sesiune (16-22 februarie 1999 de la Șumuleu Ciuc) a abordat problematica maghiarilor ardeleni în raport cu ei înșiși. Este pe cale a se contura o identitate culturală maghiară

ardeleană? Este pe cale a se contura o criză identitară a maghiarilor ardeleni? Demersurile susținute cu acest prilej au demonstrat vitalitatea culturală și socială a întregului corpus etnic maghiar transilvănean. Dincolo de particularitățile culturii și civilizației maghiare din Transilvania, axul central al sesiunii a fost perioada modernă, perioadă în care trăsăturile distincte ale culturii maghiare transilvănene s-au conturat și desăvîrșit în aspecte prezente astăzi. Controversata perioadă a dualismului austro-ungar (1867-1918), care dincolo de realitățile politicii a reșezat Europa Centrală în noi valențe etno-culturale și intelectuale, omogene și organic legate de acest spațiu în sens modern, a fost comentată atît din perspectiva unor particularități (literatură, filosofie, tradiție, obiceiuri, urbanitate vs. moder-

nitare) cît mai ales din perspectiva românească actuală. Această din urmă reprezentare istorică, coroborată cu aceea a românilor ardeleni față de dualismul austro-ungar — a fost fragmentar comentată în istoriografia românească modernă de pînă la 1990. Dezbaterile de la Șumuleu Ciuc au completat lacunele imaginarii istorice, deși în mică măsură, din acest punct de vedere. Criza identitară a românilor ardeleni în cadrul României Mari;

Dr. POZSONYI Ferenc, prezentînd cursul „Elemente de etnografie și folclor”

frustrări și angoase legate de noile realități ardeleni de după 1919, trăite de toți ardeleni deopotrivă: cei majoritari care nu erau reprezentați în noua societate pe potrivea avansului/nivelului lor cultural și de urbanitate, iar ceilalți — minoritarii — puși pentru înia oară într-o poziție/situație de nonprivilegiați. Dezbaterile a fost deschisă și ar trebui continuată în cadrul societății civile.

Integrarea cursanților într-un angrenaj comunicativ intercultural a contribuit la eliminarea vechilor clișee imaginare legate de „celălalt”. Cunoașterea valorilor de civilizație ale „celuilalt”, atît în ansamblul lor cît mai ales în elementele intime ale spațiului privat, vor putea deconstrui rămășițele unui imaginar colectiv deformat în urma demersurilor de tip politicianist.

Comunitățile minoritare din Transilvania păstrează încă un extraordinar dinamism cultural prin perpetuarea unei elite intelectuale în rîndurile lor. Urbanismul societal, cultural, mental și chiar confesional al acestor comunități din Transilvania, le deosebește de celelalte comunități minoritare din afara spațiului transilvănean, care nu au un dinamism cultural suficient de puternic pentru a-și putea face simțită prezența, în

afară de număr, habitatul restrâns și unele referiri toponimice. Cu toate acestea, nu sînt deosebiri majore în raporturile acestor comunități cu populația majoritară față de raporturile similare din Transilvania. În consecință, dezbaterile referitoare la raportul minoritar-majoritar poate fi extins la întregul spațiu românesc, nu ca o expresie geografică finală, ci mai degrabă ca o completare a corpusului social, confesional, cultural și imaginar actual. Opiniile și reacțiile comunității majoritare față de minoritari sînt în general foarte apropiate și deschise comunicării și cunoașterii. Este exact ceea ce cursurile Academiei Interculturale Transsylvania dovedesc deja.

Un asemenea tip de dialog intercultural este necesar pentru construirea unei coeziuni organice, armonioase, între membrii constitutivi ai națiunii române; membrii care compun la rîndul lor comunități mai mult sau mai puțin restrîns, mai mult sau mai puțin cosmopolite. Realitățile transilvănene au precedentul

multiculturalității apărute în evul mediu și pe deplin îndeplinite în modernitate. Multiculturalitatea prin rezultanta sa esențială, simbioza culturală trăită de întregul spectru social ardelean, creează cadrul favorabil toleranței față de celălalt, indiferent care este particularitatea sa. Faptul că încercarea de a crea un astfel de dialog deschis a pornit dinspre Ardeal și nu dinspre „centru” — așa cum se obișnuiește — subliniază importanța existenței lui în acest spațiu, care l-a construit timp de veacuri și prin care se identifică.

Dincolo de dialogul „experimentat” în cadrul restrîns al cursurilor Academiei Interculturale, cunoașterea „celuilalt” trebuie să se manifeste la nivelul societății civile, nu fragmentar — spațiul transilvănian —, ci în întregul ei. Societatea civilă este principalul factor de decizie în privința mecanismului prin care își manifestă existența; ori lucrările Academiei sînt o parte — restrînsă, adevărat — acestui uriaș organism colectiv.

Adrian MAJURU

Die Interkulturelle Akademie Transsylvania im Herzen des Szeklerlandes

Nach dem Hermannstädter Seminar über die Geschichte und Kultur der Siebenbürger Sachsen, fand zwischen 16-23. Februar die nächste Sitzung der interkulturellen Akademie „Transsylvania” in dem Szeklerlander Scholemberg/Șumuleu statt. Hauptthema war diesmal der geschichtliche und kulturelle Beitrag, der bis heute wichtigsten, minderheitlichen und nationalen Gemeinschaft in Rumänien: die Ungarn aus Siebenbürgen.

Es wurde eine reiche Palette von Themen diskutiert von Geschichte bis Literatur, Philosophie, Soziologie, Volkskunst und Theologie. Aus den Diskussionen und Gesprächen mit den vielen Referenten, die den Teilnehmern das Siebenbürgische Ungarntum vorstellte, konnte man die Konsequenz ziehen, daß die ungarische Kultur in Rumänien weiter leben will. Damit wird nicht nur die allgemeine ungarische Kultur im Karpatenbecken sondern auch die Kultur des Landes, in dem die ungarische Minderheit lebt, reicher. Besonders für die rumänische Teilnehmer war es nützlich, über die Herkunft und nationale Identität der Szekler zu sprechen, die oft von den gewissen rumänischen Historikern oder Pseudohistorikern als „magyarisierte Rumänen” betrachtet worden sind. Genau dort wurde auch die traurige Lage der Tschango-Magyaren aus der Moldau erklärt, die ihren Römischen-Katholischen Glauben bewahren konnten; doch leider nur ein geringer Prozentsatz von denen können noch ungarisch sprechen. Es wurde aber nicht nur über die Herkunft bzw. die Geschichte der Ungarn in Rumänien gesprochen, sondern auch über ihre Zukunft.

Wie wird, durch die Aufnahme Ungarn in die EU, das Leben der Ungarn in Siebenbürgen beeinflusst? Wäre die doppelte ungarisch-rumänische Staatsangehörigkeit eine Lösung, damit die ungarische Minderheit in Rumänien von ihrem Mutterland, Ungarn nicht getrennt wird? Fragen worauf Teilnehmer und Referenten Antworten suchten. Der Höhepunkt dieses Seminars war die Schlußdebatte der eingeladenen drei Historiker: Ákos EGYED aus Klausenburg, Paul PHILIPPI aus Hermannstadt und Marius TURDA von der CU Budapest. Die Debatte beinhaltete unter anderen die Schwächen und Stärken der Österreich-Ungarischen Monarchie zwischen 1867-1918. Ein Staat, der ein echtes Beispiel für erfolgreiche Multi- und Interkulturalität Mitteleuropas hätte werden können.

Wohl bekannt als der wichtigste Treffpunkt der römischen Katholiken aus dem Szeklerland und der Moldau ist Scholemberg. So dass wir, die Teilnehmer an diesem Seminar, während der Messe in der Dorfkapelle unseren seelischen Hunger befriedigen konnten, was uns in die religiöse Stimmung des kleinen Ortes einführte. Die Tanzgruppe „Hargita” führte ein zweistündiges Programm vor, dass uns die ungarische und rumänische Volkstänze näher brachte. Am Ende des Programms luden sie uns ein, mitzutanzten, wovon wir voller Freude reichlich gebraucht machten. Bis zum nächsten Treffen in Blasendorf, wo Fragen, Gespräche und Diskussionen über das Thema Rumänische Kultur in Siebenbürgen und Rumänen als Minderheit in Ungarn stattfinden werden, wünsche ich Euch alles Gute.

Peter WEBER

Programul Academiei Interculturale Transsylvania

— sesiunea Șumuleu-Ciuc —

17 februarie, miercuri

- 9-13 Elemente de etnografie și folclor
15-17 Maghiarii din Transilvania în timpul dualismului
17-19 Maghiarii în România după 1918
20-22 Dezbaterile eseurilor scrise de studenți

dr. POZSONYI Ferenc
SPIELMANN Mihály
acad. DEMÉNY Lajos

18 februarie, joi

- 9-13 Evoluții demografice.
Habitat, mod de viață tradițional
17-19 Atelier: Dansul secuiesc/maghiar
20-22 Dezbaterile eseurilor scrise de studenți

VERES Valér
Ansamblul de Stat Harghita

19 februarie, vineri

- 9-10 Istoria învățămîntului în limba maghiară din România
10-11 Caracteristicile muzicii maghiare din Ardeal
11-12 Caracteristici specifice filosofiei maghiare
12-13 Sînt secuii maghiari?
14-16 Literatura maghiară din Ardeal
16-19 Csángó - o minoritate maghiară?

HORVÁTH Andor
CSÍKY Boldizsár
UNGVÁRY Zrínyi Imre
HORVÁTH István
PAPP KINCSES Emese
CSICSÓ Antal

20 februarie, sîmbătă

- 11-12 Spiritualitatea reformată din Ardeal
12-13 Spiritualitatea catolică din Ardeal
15-17 Spiritualitatea unitariană din Ardeal
20-22 Dezbaterile eseurilor scrise de studenți

HEGYI István
ELEKES András
SIMÉN Domokos

21 februarie, duminică

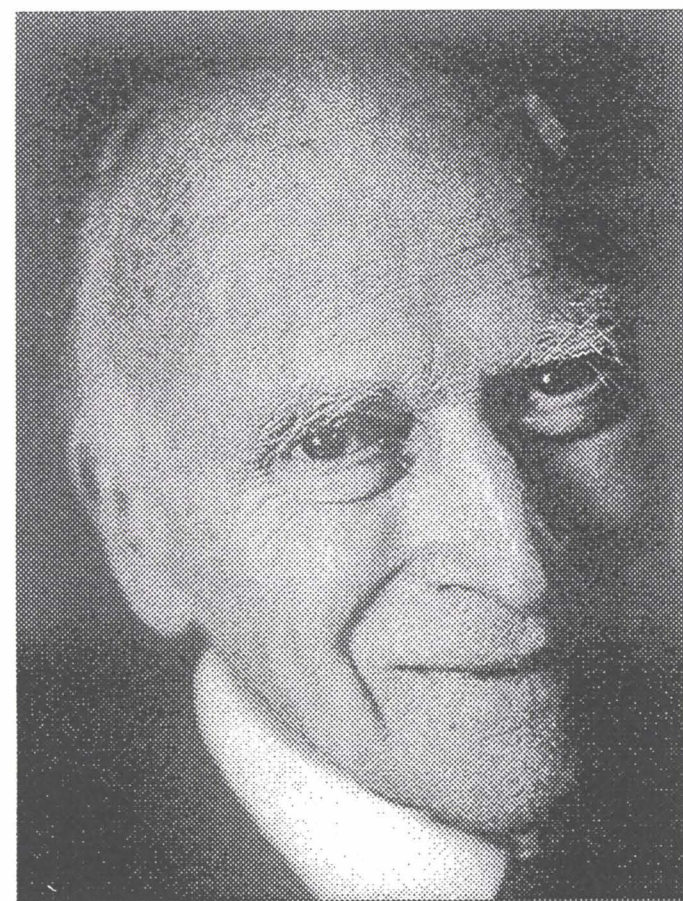
- 9-13 Participarea la slujba bisericii Romano-Catolice Șumuleu
15-19 Vizitarea orașului Miercurea Ciuc
Fundatiia pentru tineret, atelier liber

GERGELY István

22 februarie, luni

- 9-13 Transilvania în timpul dualismului. Dezbateri
14-17 Dezvoltare regională — Dialog cu:

Marius TURDA, EGYED
Ákos, Paul PHILIPPI
KOLUMBÁN Gábor

Iată că zîmbetul discret al Maestrului a trecut în eternitate. Zilele trecute a căzut arcușul din mîna celui care, pentru generația mea cel puțin, a însemnat Violonistul.

De luni de zile mă pregăteam să-i scriu Lordului Menuhin, simțindu-mă dator să-i ofer o analiză critică a documentelor *Adunării Culturilor Europene*, această minunată instituție europeană inventată de Maestru la bătrînețe, inițiată prin Fundația care-i poartă numele și care, de-acum, va fi nevoită să ducă la bun sfîrșit planurile sale în absența zîmbetului său ocrotitor. De-acum și datoria mea va intra în sertarul lucrurilor definitiv nerezolvate, cel puțin pînă la întîlnirea noastră pe *Cîmpiile Elizee*. Oare cum se face că regretele noastre sînt mereu tardive?

Îl văd în fața mea la ultima noastră întîlnire, la Lisabona, în tumultul Expoziției Universale consacrate *apei* — *substantia universalis* —, și nu-i voi uita probabil niciodată zîmbetul de bunic blajin, îngăduitor, de om care a văzut și a trăit prea multe pentru a nu fi darnic și înțelegător față de semenii săi, fie ei buni sau răi. Yehudi Menuhin a trecut — cum se obișnuiește să se spună în necrologuri — în neființă. În *apa Styxului*, care duce spre eternitate, se reflectă invers. Și mă-ntreb, dacă nu aceasta este de fapt imaginea cea reală și adevărată. Vibrația celor patru corzi ale viorii sale vor propaga în eterul etern zîmbetul frumuseții sale umane.

Szokoly Elek

Pro Europa poate fi citită pe Internet la adresa:
www.proeuro.netsoft.ro

NEWSLETTER OF THE PRO EUROPE LEAGUE NR. 2 / 1999

CONTENTS:

P. 1: Excerpts from the *addresses* by the honourific members of the PEL: Octavian BURACU, Renate WEBER, Gabriel ANDREESCU, KÁNYÁDI Sándor; a short presentation of the *PEL's General Assembly*;

P. 2: *Calendar/Naptár* — A Romanian/Hungarian synopsis of the PEL's main events in February 1999; The *programme* of the Week of Tolerance to be organized by PEL in March.

P. 3: *Bye-bye!* — The Pope's visit to Romania, means, in the view of the Romanian Orthodox Church representatives, a visit (just) in Bucharest, not also in Transylvania — a region where live most of the Catholic believers from Romania.

P. 4: *The College of Democracy Face to Face with the Rule of Law* — The course held by Dan PAVEL, a well-known Romanian political theorist, focussed on the evolution of the state and also drew a comparison between the nation state and the federal state; — The *modification* of the PEL's statute.

P. 5: „*It's Not True that Power Can Be Changed without Power*” — Excerpts from the message sent by Smaranda ENACHE, co-chair of PEL, Ambassador in Helsinki, to the General Assembly; *To the PEL's General Assembly* — letter sent by Gheorghe BRICEAG from Moldavian Republic;

P. 6-7-8-9: Four *Laudatios* for four honourific members of the PEL: Octavian BURACU, KÁNYÁDI Sándor, Renate WEBER, Gabriel ANDREESCU;

P. 10-11: *The Transsylvania Intercultural Academy — a Model of Intercultural Dialogue* — The third session of the Transsylvania Intercultural Academy took place in Șumuleu Ciuc, Szeklerland, where, during a week, the elements of Hungarian culture from Transsylvania were approached.

P. 12: *In memoriam Yehudi Menuhin.*

PRO EUROPA este publicată cu sprijinul
Fundației Heinrich Böll (Germania) și BILANCE (Olanda)

Liga **PRO EUROPA** Liga

Copreședinți:

Smaranda ENACHE și CSÍKY Boldizsár

Director executiv: SZOKOLY Elek

4300 Tîrgu Mureș, P-ța Trandafirilor nr. 5, et. III, CP. 1-154

Tel/fax: +40-(0)65-214076; 217584, e-mail: office@proeuro.netsoft.ro

Redactor: Doina BACI și HALLER István

La redactarea acestui număr au colaborat: CSÍKY Boldizsár, Marius COSMEANU, Smaranda ENACHE, George LUPEA, Adrian MAJURU, Peter WEBER, SZOKOLY Elek, Mircea SUHĂREANU

Culegere texte: MAGYARI Annamária

Tehnoredactare: PÁPAI László Zsolt

Multipliat la Liga *PRO EUROPA*